

9 klasė

Darnusis vystymasis

Didaktiniai komentarai skaidrėms

2 skaidrė. Ji skirta probleminiams klausimams formuluoti, atkreipti mokinių dėmesį į kasdienes dalykus, kurių užtikrinimas įvairias lygiais mūsų planetoje nėra toks paprastas.

Priklausomai nuo poreikio, mokytojas gali akcentuoti dėmesį į pasirinktus karikatūriniame paveiksle vaizduojamus aspektus.

3 skaidrė. Mokiniam primenama, kad iki dabartinės Darnaus vystymosi tikslų darbotvarkės galiojo vadinamieji Tūkstantmečio tikslai (TVT), kurių iš viso buvo 8.

Mokytojas gali pakomentuoti kiekvieną iš 8 tikslų, paklausti mokinių, kuo tie tikslai svarbūs visai žmonijai, padiskutuoti pasirinktais aspektais.

4 skaidrė. Būtinai akcentas, kad ilgai, įgyvendinant TVT, problemų ir iššūkių ratas pasaulyje tik didėjo, dėl to Jungtinės Tautos užsibrėžė koreguoti tikslus ir gerokai išplėsti nei sukonkretinti juos.

5 skaidrė. Pristatomi dabartiniai **Darnaus vystymosi tikslai (DVT)**. JT patvirtinti laikotarpiui nuo 2015 m. iki 2030 m. Iš viso yra 17 tikslų ir 169 konkrečių užduočių tiems tikslams pasiekti.

6 skaidrė. Mokiniam pristatomi DVT komponentai (sritis, dimensijos). Tai – vadinamasis Tvarumo trikampio modelis, kuris sutinkamas visame pasaulyje. Aiškinamas šio modelio komponentų sąryšingumas.

7 skaidrė. Mokiniam galima paaiškinti, kad darnaus vystymosi modelio koncepcija plėtojama toliau ir vis dažniau joje skiriama politikos bei kultūros sritis, o pastaroji vis dažniau tampa kertiniu akcentu.

8 skaidrė. Kiekvienas iš DVT tikslų turi akivaizdžią kryptį ir gali būti sietinas su viena iš sričių: Ekonomika, Visuomenė arba Aplinka. Galima išplėsti kiekvieną iš kategorijų.

9 skaidrė. Įspūdžiui ir efektui pamokoje sukurti galima paleisti *Youtube* vaizdo įrašą, kuriame JT pristato 17 DVT.

10 skaidrė. Pristatomas 1 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika.

11 skaidrė. Pristatomas 2 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Pateikiami skaičiai komentuojami.

12 skaidrė. Pristatomas 3 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Akcentuojama COVID-19 pandemijos įtaka žmonių sveikatai pasaulyje.

13-14 skaidrės. Pristatomas 4 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Akcentuojama išsilavinimo, raštingumo reikšmė pasaulyje.

15 skaidrė. Pristatomas 5 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Labai svarbu aiškiai pabrėžti lyčių lygybės užtikrinimo svarbą visais lygmenimis visose žmonių gyvenimo sferose.

16 skaidrė. Pristatomas 6 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Svarbus akcentas į tuos dalykus, kurie nebūdingi Lietuvai, dėl to ne itin vertinami.

17 skaidrė. Pristatomas 7 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Galima pasitelkti vieną kitą pavyzdį, kaip tai įgyvendinama Lietuvoje, kur sparčiai populiarėja atsinaujinančių išteklių panaudojimas pramonėje, komunaliniame ūkyje, taip pat buityje.

18 skaidrė. Pristatomas 8 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Šio tikslo esminė ašis – vaikų darbas ir vaikų išnaudojimas.

19 skaidrė. Pristatomas 9 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Šio tikslo plėtra nėra vienoda visame pasaulyje. Išsivysčiusiose

šalyse labiausiai skatinamos inovacijos ir ambicingi infrastruktūriniai objektai (oro uostų, jūrų uostų statyba ir kt.), tačiau besivystančiose šalyse infrastruktūra gali apimti tiesiog asfaltuoto kelio nutiesimą tarpo taškų A ir B arba mobilaus ryšio 2G režimu užtikrinimą. Pramonės prasme tose pat šalyse siekiama, kad apskritai atsirastų perdirbamoji pramonė, o išsivysčiusiose šalyse ji robotizuojama, automatizuojama, diegiamos *lean, just in time, outsourcing* ir kitos gamybos valdymo strategijos.

20 skaidrė. Pristatomas 10 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Šiam tikslui būti pavyzdžiai, kaip suprantame diskriminaciją, kaip ji pasireiškia įvairiose gyvenimo srityse ir kokie galimi būdai jai mažinti.

21-23 skaidrės. Pristatomas 11 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Lietuvos pavyzdžiais galima paaiškinti darnumo sampratą miestuose ir bendruomenių vaidmenį. Akcentuojant uždavinius labiau išryškės šio tikslo kryptingumas.

24 skaidrė. Pristatomas 12 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Tai tikslas, kuris tiesiogiai kasdien siejamas su kiekvieno iš mūsų gyvenimo būdu ir įpročiais. Labai naudinga permąstyti, padiskutuoti, kas yra tie mūsų įpročiai, kurie iš jų kitikuotini, nėra tvarūs ir kaip juos galima būtų keisti.

25-28 skaidrės. Pristatomas 13 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Bemaž svarbiausias DVT tikslas, apie kurį daugiausia kalbama. Mokiniai apie tai gali pasakyti daugiausia, dėl to labai svarbu juos įtraukti į diskusiją. Galima pateikti pavyzdžių (26 skaidrė), kaip mokslininkai kuria būdus ir priemones, galinčias švelninti ar net stabdyti klimato kaitą mūsų planetoje.

29 skaidrė. Pristatomas 14 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Gyvybės išsaugojimas vandenyse ypač svarbus tikslas Lietuvai, kuri yra jūrinė valstybė prie Baltijos jūros. Svarbus akcentas vandens taršai plastikais. Ieškoma ryšių su kitais DVT, kurie rodo abipusę priklausomybę ir mūsų visų atsakomybę.

30 skaidrė. Pristatomas 15 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Galima padiskutuoti, kaip mes visi suvokiame biologinės įvairovės praradimą.

31 skaidrė. Pristatomas 16 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Taikos akcentas ypač svarbus dabar, kai visai netoli Lietuvos vyksta kruvinas konfliktas tarp Rusijos ir Ukrainos. Galima vertinti Lietuvos ir ES vaidmenį, teikiant pagalbą Ukrainai. Galima aptarti pabėgėlių iš Ukrainos humanitarinę katastrofą Europoje ir Lietuvoje.

32 skaidrė. Pristatomas 17 DVT tikslas, išskleidžiamas jo turinys ir problematika. Labai svarbu akcentuoti, kad šių laikų pasaulyje partnerystė, bendrystė ir bendradarbiavimas visais lygiais yra tas kelias, kuris gali padėti spręsti iš esmės didžiąją dalį problemų ir iššūkių, su kuriais susiduria bendruomenės, šalys ir jų regionai, pasaulio regionai ir visas pasaulis.

33 skaidrė. Deja, reikia apgailestauti, kad COVID-19 pandemijos įtaka buvo tokia stipri pasauliui, jog jau ir oficialios pasaulinės institucijos (pvz., UNESCO) skelbia apie 17 DVT tikslų įgyvendinimo pratęsimą. Labai svarbu su mokiniais aptarti šią išvadą.

34 skaidrė. Tai skaidrė, kuri skirta atkreipti dėmesį į Lietuvoje DVT skiriamą dėmesį, viešąsias informavimo akcijas, žmonių, bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų įsitraukimą į DVT įgyvendinimą. Mokinių galima paklausti, ar jie mato šias tendencijas Lietuvoje, gal gali pateikti pavyzdžių, kurias gyvenimo sferas tai apima.

35-43 skaidrės. Jos skirtos pristatyti esamą Lietuvos situaciją atskirų DVT įgyvendinime. Pateikiami skaičiai ir faktai yra oficialių Lietuvos institucijų. Kai kurie iš skaičių yra labai iškalbingi ir gali būti aptarti.

44 skaidrė. Ji pateikia naujausius (2023 m.) duomenis, kaip Lietuva atrodo pasaulio DVT reitinge tarp 163 šalių. Su mokiniais galima aptarti DVT pasiekimų rožę ir išskirti tuos DVT, kurių įgyvendinimo rezultatas šiam momentui yra arti tikslo, juntama gerėjimo tendencija, nėra pažangos, blogėjanti tendencija. Vertinant šią pažangą galima vėl grįžti prie tikslų

aprašymų ir uždavinių. Labai pravartu išsamiau aptarti tuos tikslus, kurių įgyvendinimas nepakankamas ir pasiaiškinti priežastis, kodėl taip vyksta. Svarbu padaryti išvadas, kas už tai atsakingas. Identifikavus ir lokalinio (vietinio) lygio atsakomybę – mėginti sukurti strategiją, kaip Jūsų mokykla gali prie to prisidėti.